

ЗААМОРФНАЯ МЕТАФАРА Ў ФРАЗЕАЛОГІІ БЕЛАРУСКАЙ І АНГЛІЙСКАЙ МОЎ

Гаврилович О. Г. Зооморфна метафора у фразеологіі білорусько́й та англійска́й мов.

У статті порушено теоретичне питання про зооморфну метафору як спосіб мовної характеристики людини і як фрагмент національної мовної картини світу. На матеріалі фразеологізмів із компонентом-зоонімом *ворона* білорусько́й та англійска́й мов виведено метафоричні основи створення образів, виявлено універсальне й унікальне у використанні процесу метафоризації і способах найменування, у поглядах і судженнях білорусів та англійців щодо обраної птиці для характеристики й оцінки людини.

Ключові слова: зооморфна метафора, зооморфізм, асоціація, образ, компонент, внутрішня форма.

Гаврилович О. Г. Зооморфная метафора во фразеологии белорусского и английского языков.

В статье поднимается теоретический вопрос о зооморфной метафоре как способе языковой характеристики человека и как фрагменте национальной языковой картины мира. На материале фразеологизмов с компонентом-зоонимом *ворона* белорусского и английского языков выводятся метафорические основы создания образов, выявляется универсальное и уникальное в использовании процесса метафоризации и способах наименования, во взглядах и суждениях белорусов и англичан относительно избранной птицы для характеристики и оценки человека.

Ключевые слова: зооморфная метафора, зооморфизм, ассоциация, образ, компонент, внутренняя форма.

Gavrilovich O. G. Zoomorphic metaphor in the phraseology of the Belarusian and English languages.

The article raises the theoretical question of zoomorphic metaphor as a method of the linguistic characteristics of a human and as a fragment of the national language worldview. The object of research within the article is the phraseological units with a zoonymiccomponent *crow* in the Belarusian and English languages. Based on the material of selected phraseological units metaphorical roots of image creation are derived, universal and unique features in the use of the process of metaphORIZATION and the methods of naming, in the views and assessments of the Belarusians and the British about the selected bird for characterization and evaluation of person are revealed.

Based on the analysis of inner form and meaning of phraseological units, common and distinctive features (objective and subjective) and characteristics that form the cultural and linguistic image of crow in the phraseological worldview of the Belarusians and the British are defined. Two common features 'a crow is a bad creation' and 'a crow can be white' for the two languages are revealed, though each language has its own associations and ideas. Thus in the basis of images of English phraseological units, unlike in Belarusian ones, other objective associative features are put that describe the natural characteristics of

crow. The paper also reveals that the zoomorphism *crow* in the phraseological worldview of the Belarusians and the British contains a projection on a person or objects of reality (material or abstract), hence there are the metaphorical signs “a crow is a man” and “a crow is an abstract notion / thing”. The metaphorical sign “a crow is a man” has a predominantly negative connotation – the component *crow* replaces a person endowed with negative characteristics. The negative image of a crow in the perception of two societies is explained by the “dark” symbols of the image of this bird. However, the Belarusians and the British negatively perceive and evaluate the crow by different marks. In general, the figurative meanings of zoomorphism *crow* in phraseological units of the Belarusian and English languages are determined by the traditional views of the native speakers of two cultures.

Key words: zoomorphic metaphor, zoomorphism, association, image, component, inner form.

Наша мысленне, штодзённы вопыт і паводзіны ў значнай ступені абумоўлены метафарай. Па вызначэнні амерыканскіх даследчыкаў, «метафара пранізвае ўсё наша паўсядзённае жыццё і праяўляецца не толькі ў мове, але і ў мысленні і дзеянні. Наша звычайная (штодзённая) паняццёвая сістэма, у рамках якой мы мыслім і дзейнічаем, метафарычная па самой сваёй сутнасці» [2, с. 25].

Метафара выступае адным са спосабаў апісання, а значыць, пазнання, пераасэнсавання і ацэньвання фрагментаў моўнай карціны свету ў працэсе яе стварэння. Так, на думку В. Тэлія, метафара – адзін з найбольш прадуктыўных сродкаў фарміравання другасных найменняў у стварэнні моўнай карціны свету. Метафарычныя абазначэнні, «уплятаючыся» ў канцэптуальную сістэму адностравання свету, «афарбоўваюць» яе ў адпаведнасці з нацыянальна-культурнымі традыцыямі і самой здольнасцю мовы называць нябачны свет тым ці іншым спосабам [8, с. 173].

Ф. дэ Сасюр пісаў, што менавіта «ў метафарах найбольш выражае сябе дух народа, яны больш дакладна перадаюць розніцу ў мысленні і адчуванні...» прадстаўнікоў розных краін [7, с. 76]. Вобразы, якія стаяць за словамі, што абазначаюць адну і тую ж рэалію ў розных мовах, нярэдка розныя. Прычыны выкарыстання і замацавання ў розных лінгвакультурах адрозных асацыяцый і прыкмет варта шукаць «у спецыфіцы традыцыйных уяўленняў і светаўспрымання носьбітаў лінгвакультуры» [1, с. 25]. Таму інтэрпрэтацыя вобразнай асновы фразеалагізмаў, пошук асноў для ўзнікнення метафар у выглядзе суадносін рэальных уласцівасцей і прыкмет, якія прыпісваюцца абраным рэаліям, дазваляе выявіць як універсальныя, так і нацыянальна-спецыфічныя асаблівасці моўнай карціны свету таго ці

іншага моўнага калектыву пры параўнанні і супастаўленні.

Адной з самых ужывальных метафар у мове з’яўляецца зааморфная метафара, якая пераносіць прыкметы і ўласцівасці жывёл на чалавека, і якая з’яўляецца фрагментам нацыянальнай моўнай карціны свету, паколькі заонімы (разам з тэрмінамі сваяцтва, частак цела і прыродных з’яў) адносяцца да прыярытэтнай сферы метафарычнага выбару: яны першымі засвойваюцца чалавекам і належаць да ядра лексікону. У зааморфнай метафары, з аднаго боку, вобразу жывёлы прыпісваюцца антрапаморфныя ўласцівасці (рысы характару, паводзіны, разумовыя здольнасці, эмацыянальна-псіхічны стан, вобраз жыцця чалавека), з другога боку, гэты вобраз праецыруецца на чалавека, якому прыпісваюцца зааморфныя характарыстыкі (звычкі, нораў, знешні выгляд і інш.).

Часцей чалавек надзяляе жывёл характарыстыкамі, якімі яны не валодаюць, што тлумачыцца перанясеннем адносін, прычынна-выніковых сувязей, якія складваюцца ў чалавечым грамадстве, на жывёльны свет і затым вяртаннем атрыманых такім чынам ведаў аб акалячым свеце зноў на свет чалавека [6, с. 123].

Метафарычным тыпам пераносу ўтворана вобразная структура большай часткі заонімных фразеалагічных адзінак (далей – ФА) беларускай і англійскай моў. Пры гэтым, найбольш часта сустракаецца тып рэгулярнага метафарычнага пераносу «жывёла – чалавек», калі назвы жывёл скарыстоўваюцца для характарыстыкі чалавека. У фарміраванні ФА ўдзельнічаюць таксама некаторыя тыпы нерэгулярных метафарычных пераносаў: «жывёла – расліна», «жывёла – жывёла», «жывёла – прадмет», «жывёла – абстрактнае паняцце».

В. Тэлія, указваючы на асацыятыўны характар мыслення чалавека, называе семантычныя прыкметы, якія актуалізуюцца ў працэсе другаснай намінацыі, асацыятыўнымі: «Асацыятыўныя прыкметы <...> могуць адпавядаць кампанентам пераасэнсаванага значэння, а таксама такім сэнсавым прыкметам, якія, не ўваходзячы ў склад дыстынктыўных прыкмет значэння, суадносяцца з фонавымі ведамі носьбітаў мовы аб дадзенай рэаліі або ўнутранай форме значэння» [9, с. 337].

Метафарычнае мысленне чалавека спрыяе замацаванню асацыятыўных прыкмет заоніма на аснове параўнання і перанясення характарыстык жывёлы на людзей. Асацыятыўныя прыкметы служаць асновай для ўтварэння зааморфнай метафары і фарміруюць *культурна-моўны вобраз* (тэрмін Ежы Бартмінскага) той ці іншай жывёлы.

У выніку метафарычнага пераносу наймення жывёлы на чалавека выдзяляем два тыпы асацыятыўных прыкмет: 1) аб'ектыўныя (рэальныя) прыкметы жывёл, уласцівыя ім як біялагічнаму віду (фізічныя характарыстыкі і звычкі жывёл), якія пераносяцца на чалавека; 2) суб'ектыўныя прыкметы (уяўныя), або прыкметы, якія ўмоўна прыпісваюцца жывёлам моўным калектывам людзей, безадносна да рэальных біялагічных характарыстык (прыкметы інтэлектуальнай, валявой, эмацыянальнай сфэр).

У артыкуле матэрыял абмежаваны ФА беларускай і англійскай моў, якія маюць у сваім складзе агульны кампанент-заонім *варона / crow*. Эмпірычную базу даследавання складаюць 37 ФА беларускай літаратурнай і дыялектнай мовы і 12 ФА англійскай мовы, выбраных з розных лексікаграфічных крыніц і інтэрнет-рэсурсаў.

На аснове аналізу ўнутранай формы і фразалагічнага значэння выявім спецыфіку замарфізму *варона* ў беларускай і англійскай лінгвакультурах, вызначым асацыятыўныя прыкметы (аб'ектыўныя і суб'ектыўныя), якія фарміруюць культурна-моўны (стэрэатыпны) вобраз вароны ў фразалагічнай карціне свету беларусаў і англічан. Акрамя таго, важна выявіць наяўнасць супадзення і разыходжання, агульнага і адметнага ў выкарыстанні працэсу метафарызацыі і спосабах наймення, створаных вобразах другасных адзінак для характарыстыкі і ацэнкі чалавека ў беларускім і англійскім соцыумах.

Паводле традыцыйных уяўленняў беларускага народа, варона «належыць да нячыстых, нешанаваных, нескеражоных птушак», яе звязваюць з душамі памерлых і замагільным светам [4, с. 69].

Такі негатыўны вобраз вароны ва ўспрыманні беларусаў, яго хтанічная сімволіка хутчэй за ўсё абумоўлівае семантыку і вобразную аснову наступных беларускіх ФА: *за варону замуж аддаць* 'выкінуць за плот (здохлую ці блізкую да смерці свойскую жывёліну, птушку)'; *за варону замуж збіраецца* 'зусім хілы, блізкі да смерці (ужыв. пры дзейніку, які абазначае свойскіх птушак, жывёл)'; *пайсці за варону замуж* 'здохнуць'; *дзе нашыя вароны не лятаюць; як варона на дождж*.

У англічан варона сімвалізуе варожасць, звадку, барацьбу [10, с. 254], што таксама звязана з негатыўным успрыманнем вобраза вароны. Аднак, як відаць, беларусы і англічане адмоўна ацэньваюць і ўспрымаюць варону, але паводле розных паказчыкаў. Гэта абумовіла стварэнне вобраза вароны ў якасці структурнага кампанента англійскіх ФА *eat crow* (дасл. – з'есці варону) 'быць прымушаным прызнаць свае

памылкі, асабліва калі яны кампраметуюць»; *crow bait* (дасл. – прынада для вароны) ‘чалавек або жывёла, якая, хутчэй за ўсё, загіне; бескарысная жывёла або чалавек’; *make someone eat crow* (дасл. – прымусіць каго-н. з’есці варону) ‘прымусіць каго-н. адмовіцца ад сцверджання або прызнаць памылку’; *shoot at a pige on and kill a crow* (дасл. – страляць у голуба і забіць варону) ‘маскіраваць сваю сапраўдную мэту’; *have a crow to pick / to pluck with smb.* (дасл. – мець варону, каб абскубіць з кім-н.) ‘расквітвацца з кім-н.’. Дзве апошнія ФА аб’ектывуюць прыкмету ‘знішчэнне варон’. Дарэчы, варон, сапраўды, знішчаюць з прычыны шкоды, якую яны прычыняюць дзікім і пеўчым птушкам, а таксама пасевам. Таму паляўнічыя мэтанакіравана адстрэльваюць гэтых птушак.

У ФА беларускай мовы заамарфізм *варона* скарыстоўваецца для апісання чалавека з адмоўнымі характарыстыкамі: *пужаная варона* ‘залішне асцярожны чалавек, які з-за перажытых выпрабаванняў баіцца нават таго, што не пагражае яму небяспекай’; *варона ў паўлінавых пёрах* ‘чалавек, які марна імкнецца паказаць сябе лепшым, больш значным, чым ён ёсць на самай справе’; *не кыш-варона (не шух-варона)* ‘спрытны, кемлівы, не ўпусціць свайго’; *дурная варона* ‘пра чалавека, які нешта не дагледзеў, не зразумеў, выявіў сваю нерастаропнасць’; *не акыш-варона* ‘вельмі разумны, здольны, вопытны хто-н.’; *прыкідвацца варонай* ‘рабіць выгляд, быццам нічога не ведае пра тое, што гавораць, што здарылася’; *варонняя галава і дурны як варона* ‘дурнаваты’. Так, у ФА *ні пава ні варона* ‘той, хто адышоў ад адных і не далучыўся да другіх’ заанімны кампанент метафарычна замяшчае чалавека, які суадносіцца з трэцім – ніякім. У беларускай дыялектнай мове знаходзім аманімічную ФА *ні пава ні варона* ‘без густу ва ўборах’, якая характарызуе безгустоўна апранутага чалавека.

Яшчэ адна ФА *вароннія яйцы піў* ‘пра асобу з рабым тварам’ дае адмоўную ацэнку знешнасці чалавека. Метафарычны вобраз ФАсклаўся на аснове падабенства паводле афарбоўкі: рабы твар чалавека параўноўваецца з яйкамі вароны, якія маюць пярэстую афарбоўку.

Негатыўна характарызуюць чалавека і ФА *варона загуменная іварона гervяцкая / варона гіраўская / варона рабуньская*. Асновай метафарычнага пераносу, як відаць, стала такая прыродная асаблівасць вароны, як карканне, якая асацыятыўна разгортвалася паводле схемы: «каркаць, шырока адкрываючы дзьобу» – «разываць рот» – «нерастаропны, нехлямяжы чалавек, разывака». Хаця фразеалагічны вобраз вароны супярэчыць яе прыродзе, бо на самой

справе, варона выключна разумная птушка, якая адрозніваецца складанымі паводзінамі і даволі развітымі разумовымі здольнасцямі.

Прыкметы ‘няўважлівасць’ і ‘гультайства’ абраны ў ФА беларускай мовы *лічыць варон* 1) ‘праяўляць няўважлівасць, рассяянасць’; 2) ‘упустую траціць час, гультаяваць’; 3) ‘марудзячы, прапускаць зручны момант’; *вароны лічыць*; *варон шчытаць / лавіць* ‘1) ратазейнічаць; упускаць добры выпадак; 2) бяздзейнічаць, гультаяваць’; *купляць варон* ‘праяўляць разявацтва’; *вераб’ям / варонам фігі / дулі паказваць / даваць* ‘гультаяваць, займацца пустымі справамі’. Пры гэтым заонім *варона* ў прыведзеных ФА з’яўляецца адзінкай адліку, а ФА рэалізуюць асацыятыўную прыкмету ‘найбольш пашыраная птушка’. Аснову ФА складае метафара, паводле якой гультая прыраўноўваюць да чалавека, які лічыць варон, што не патрабуе ні сіл, ні намаганняў.

Для характарыстыкі дзеянняў чалавека, якія падлягаюць негатыўнай ацэнцы, створаны фразеалагізмы на аснове параўнальных зваротаў: *як варона ў кісель* ‘недарэчна (трапіць у якую-н. сітуацыю)’; *як варона на косць* ‘злосна (глядзець на каго-н.)’; *як варона ў шпik* ‘пільна, не зводзячы вачэй (глядзець на што-н., каго-н.)’; *як варона на хвасце панясе* ‘вельмі мала, у невялікай колькасці (рабіць, мець што-н. і да т. п.)’; *як варона ў вырай* ‘вельмі марудна, доўга збіраецца (што-н. зрабіць)’. Фразеалагізацыя параўнальных зваротаў паслужыла асновай для абазначэння новага абстрактнага паняцця, абазначанага ў семантыцы фразеалагізмаў – ‘недарэчна’, ‘злосна’, ‘пільна, не зводзячы вачэй’, ‘вельмі мала’, ‘вельмі марудна, доўга збіраецца’. Як бачым з аналізу прыведзеных вышэй ФА беларускай мовы, амаль усе з выдзеленых надзелены адмоўнай канатацыяй, у сувязі з чым уяўляецца магчымым вывесці канцэптuallyную прыкмету ‘варона – дрэнная істота’.

Фразеалагізмы, якія ў сваёй структуры рэпрэзентуюць адмоўныя якасці чалавека, сведчаць пра тое, што беларускі народ заўсёды імкнуўся выявіць і падкрэсліць у паводзінах чалавека менавіта негатыўнае з мэтай яго карэкціроўкі і выпраўлення ў лепшы бок.

З вобразам вароны створаны беларускія ФА для абазначэння абстрактных паняццяў, што не датычаць паводзін ці знешнасці чалавека, але важныя для яго. Так, у аснову ФА *варона з кала зваліцца / валіцца* ‘вельмі гарача, спякотна (на вуліцы, на дварэ)’ і *тырчыць / сядзіць / круціцца як сарока / варона на палцы / калу* пакладзена паданне пра пакаранне ворана не піць ваду ў спякоту і цярпець за тое, што не

клапоціцца пра сваіх птушанят і нават з'ядае іх, калі галодны [10, с. 93].

У аснове вобраза ФА *забаоны старой вароны* 'няпраўда, хлусня, тое, што не адпавядае рэальнасці' ляжыць метафара, якая прыпадабняе старую жанчыну да старой вароны. Як вядома, у перыяд старэння ў арганізме чалавека адбываюцца пэўныя фізіялагічныя змены. Сярод саматычных прыкмет старасці, якія звычайна асуджаюцца грамадствам, на першае месца вылучаецца прыкмета 'страта памяці, розуму'.

Заўважым, што ў дыялектных гаворках зафіксаваны ФА *плёткі старой цёткі, забабоны старой жоны* з тым жа значэннем, што пацвярджае наша меркаванне.

Такая прыродная ўласцівасць вароны, як любоў да бліскучых прадметаў, відаць, пакладзена ў аснову вобраза ФА *варона ўхопіць / панясе* 'хто-н. вельмі чыста вымыты; звычайна пра дзяцей' і *варона знясе* 'пра дзіця, якое добра памылася'.

У аснову вобразаў англійскіх ФА пакладзены іншыя, адрозныя ад беларускіх, аб'ектыўныя асацыятыўныя прыкметы, якія апісваюць прыродныя характарыстыкі вароны – хрыплы голас, палёт па прамой лініі, цяга да сцёкавых канаў, чорная афарбоўка, якія пераносяцца на чалавека. І гэта, як правіла, кампаратыўныя фразеалагізмы.

Голас вароны высокі, хрыплы, часам грубы і гартанны. Гэтая асаблівасць голасу вароны пакладзена ў аснову ФА *hoarse as a crow* (дасл. – хрыплы як варона) 'вельмі хрыплы', дзе голас чалавека параўноўваецца з гукавым праўленнем вароны.

У аснову ФА *as the crow flies* (дасл. – як варона ляціць) 'найкарацейшым шляхам, нап्राстркі', несумненна, абраны рэальны факт пра тое, што гэтая птушка лятае па прамой траекторыі.

ФА *like a crow in a gutter* (дасл. – як варона ў сцёкавай канаве), якая ў слоўніку суправаджаецца прыкладам *He triumphed like a crow in a gutter* (дасл. – трыумфаваць як варона ў сцёкавай канаве), відавочна, ляжыць назіранне чалавека варонамі, якія ўюць гнёзды за вадасцёкамі, што і стала асновай іроніі і насмешкі.

Асаблівасць знешняга выгляду вароны – чорная афарбоўка – паслужыла асновай для кампаратыўнай ФА *(as) black as a crow / as a crow's wing / as a raven / as a raven's wing* (дасл. – чорны як варона / як крыло вароны / як крумкач / як крыло крумкача) 'чорны'.

Для параўнання адзначым, што ў беларускай фразеалогіі прыкмета 'чорная афарбоўка' пакладзена ў аснову ФА з кампанентам-заонімам *воран – чорны воран* 'аўтамашына для перавозкі арыштаваных'.

І толькі адна агульная прыкмета – ‘белая афарбоўка’ – выяўляецца пры аналізе ФА *белая варона* ‘чалавек, рэзка непадобны на іншых людзей сваімі паводзінамі ці знешнім выглядам, не такі, як усе’ ў беларускай і ФА *a white crow* (дасл. – белая варона) ‘рэдкая з’ява’ ў англійскай мовах. Трэба адзначыць, што гэтаміжмоўныя аманімічныя адзінкі паводле складу, якія маюць розныя значэнні, хаця аснова ў іх адна.

Вобраз белай вароны В. Макіенка называе «фактам рэальнага жывёльнага свету». На думку вучонага, размова ў ФА ідзе пра варону-альбіноса, рэдкаю з’яву прыроды. Не выключае В. Макіенка і магчымасці, што фразеалагізм мае на ўвазе вельмі старую варону, пасівелую ад празмернага доўгажыхарства [9, с. 239]. Не адмаўляючы гэтыя факты, В. Ляшчынская, выказвае меркаванне, што негатыў да вобраза белай вароны ў ФА матывуецца і больш глыбіннымі ведамі на аснове легенды пра каўчэг Ноя, пра ворана, які быў белым як снег, але пакараны за тое, што, выпушчаны Ноем з каўчэга, не вярнуўся і не прынёс вестку пра заканчэнне патопу [3, с. 91].

Такім чынам, супастаўляльны аналіз ФА з кампанентам *варона / crow* дазваліў устанавіць агульнае і адрознае ў пераносных значэннях ФА дзвюх моў. Замарфізм *варонаў* фразеалагічнай карціне светубеларусаў і англічан змяшчае праекцыю на чалавека або аб’екты рэчаіснасці (матэрыяльныя ці абстрактныя), адсюль метафарычныя прыкметы «варона – чалавек», «варона – абстрактнае паняцце / рэч». Метафарычная прыкмета «варона – чалавек» мае негатыўную канатацыю – кампанент *варона* замяшчае асобу, надзеленую адмоўнымі характарыстыкамі. Агульнымі прыкметамі для дзвюх моў з’яўляюцца прыкметы ‘варона – дрэнная істота’ і ‘варона можа быць белай’, аднак у кожнай мове свае асацыяцыі, уяўленні, параўнанні. У цэлым пераносныя значэнні замарфізму *варона* ў складзе беларускіх і англійскіх ФА ўзніклі пад уплывам традыцыйна складзеных уяўленняў у свядомасці кожнага народа.

Літаратура

1. Комарова М. А. Вербализация лингвокультурных концептов во французском и русском языках / М. А. Комарова // Вестник МГЛУ. Серия 1. Филология. – № 4. – 2015. – С. 20–27.
2. Лакофф Дж. Метафоры, котрымы мы живём / Дж. Лакофф, М. Джонсон; пер. с англ.; под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 256 с.
3. Ляшчынская В. А. Базавыя канцэпты фразеалагічнай карціны свету беларусаў / В. А. Ляшчынская. – Мінск : РІВШ, 2015. – 224 с.
4. Міфалогія беларусаў : Энцыкл. слоўн. / склад. І. Клімковіч, В. Аўтушка ; навук.

ред. Т. Валодзіна, С. Санько. – Мінск : Беларусь, 2011. – 607 с.

5. Мокиенко В. М. Почему так говорят? От Авося до Ятя : историко-этимологический справочник по русской фразеологии / В. М. Мокиенко. – СПб : Норинт, 2006. – 512 с.

6. Сандомирская И. И. О своём. Фразеология и коллективная культурная идентичность / И. И. Сандомирская // Фразеология в контексте культуры / отв. ред. В. Н. Телия. – М. : Языки русской к-ры, 1999. – С. 121–130.

7. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Ф. де Соссюр // Труды по языкознанию. – М. : Наука, 1977. – 423 с.

8. Телия В. Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира / В. Н. Телия // Роль человеческого фактора в языке : язык и картина мира. – М. : Наука, 1988. – С. 173–189.

9. Телия В. Н. Номинация / В. Н. Телия // Языкознание. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – [2-е изд.]. – М. : Большая рос. энцикл., 1998.

10. Brewer's Dictionary of Phrase and Fable. – New York : Harper and Brothers Publishers. – 977 p.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2017 р.

УДК 811.161.1'373.7

О. И. Гамали

СЕМАНТИКА НАИМЕНОВАНИЙ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ В РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ

Гамалі О. І. Семантика найменувань харчових продуктів у російських фразеологізмах.

У статті розглянуто семантичні трансформації компонентів – назв харчових продуктів у складі російських фразеологізмів. Виявлено найчастіше згадувані назви харчових продуктів, основні мотиваційні ознаки для семантичних трансформацій, а також найбільш типові – конкретні та абстрактні – контекстуальні значення трансформованих компонентів. З'ясовано, що семантично трансформуються здебільшого назви традиційних для російської кухні страв.

Ключові слова: національно-мовна картина світу, фразеологія, паремія, семантичні трансформації, назви харчових продуктів.

Гамали О. И. Семантика наименований пищевых продуктов в русских фразеологизмах.

В статье рассмотрены семантические трансформации компонентов – наименований пищевых продуктов в составе русских фразеологизмов. Выявлены наиболее часто упоминаемые названия пищевых продуктов, основные мотивационные признаки для семантических трансформаций, а также наиболее типичные – конкретные и абстрактные – контекстуальные значения трансформированных компонентов. Установлено, что семантически трансформируются преимущественно наименования традиционных для русской кухни продуктов.

Ключевые слова: национально-языковая картина мира, фразеология, паремия,